

EL TRACTAMENT DOCUMENTAL DE LA FOTOGRAFIA ARTÍSTICA. EL FONTS BUIL MAYRAL DEL CENTRE DE RECERCA I DIFUSIÓ DE LA IMATGE (CRDI)

Fina Navarrete Sánchez
Centre de Recerca i Difusió de la Imatge (CRDI)

Aquesta experiència té el seu origen en el procés de catalogació del fons Josep Buil Mayral dut a terme entre març i setembre de 2006 al Centre de Recerca i Difusió de la Imatge (CRDI) de l'Arxiu Municipal de Girona. El fons, fruit de la tasca professional com a fotògraf *free lance* de Josep Buil Mayral, presenta certes particularitats com a conseqüència del treball del que podríem anomenar un fotògraf artista. D'altra banda, també cal tenir en compte l'experiència vital de l'autor, que va viure a Girona fins a finals dels anys 60 i es va instal·lar posteriorment a Eivissa, a on va iniciar una nova vida.

Per això ha estat imprescindible entendre i contextualitzar el procés de creació del fons per tal d'establir una metodologia de treball que permetés resoldre totes les peculiaritats amb les quals ens anàvem trobant.

El fotògraf

Nascut a Girona el 9 de març de 1920, el fotògraf Josep Buil Mayral va viure i exercir la seva carrera primer a la ciutat de Girona i posteriorment a l'illa d'Eivissa. Fotògraf autodidacte, no s'interessà per la fotografia fins als anys 50. Malgrat aquest inici tardà i de forma amateur, Buil va arribar a ser un reconegut periodista gràfic i un important representant de la fotografia artística avalat per nombrosos premis.

Acabada la Guerra Civil, va entrar a treballar en una merceria del carrer nou de Girona com a aprenent i amb el temps acabà casant-se amb la filla del propietari i heretant el negoci, al qual va dedicar 25 anys de la seva vida. Els seus primers contactes amb la fotografia foren com a aficionat, amb una càmera que un amic li havia deixat prestada. La seva primera fotografia, un retrat del seu fill, guanyà el primer premi de Retrat del "Concurs de la Salle" l'any 1951. Aquest reconeixement l'animà a comprar una càmera i presentar-se a d'altres concursos. Fou el primer de múltiples reconeixements i premis tant a nivell estatal com internacional entre els quals destaquen el Premi Internacional de Xile (1962), on va ser l'únic representant de l'Estat, el Premi "García de Saez" (1975) de periodisme gràfic internacional o el Premi al Millor Fotògraf de premsa d'Eivissa (1981) atorgat per votació popular.

Les seves inquietuds culturals el van portar a fundar, juntament amb un grup d'amics, l'Associació Fotogràfica i Cinematogràfica de Girona i Província (AFIC) el 1954, i posteriorment, un cine club amb el qual va guanyar el premi Sant Jordi al millor cine club de Catalunya.

A finals dels anys 50 inicià la seva tasca de reporter gràfic per la revista *Usted*, i col·laborà amb diferents revistes i publicacions, sense deixar mai la feina a la merceria. La oportunitat li va arribar de la mà de l'editorial Everest, amb l'encàrrec d'unes fotografies per il·lustrar una guia turística de Girona i una de la Costa Brava. Varen ser publicades entre el 1968 i 1969 i anaren seguides de l'encàrrec de fer les fotos per una guia turística de l'emergent Eivissa.

Buil va arribar a Eivissa l'any 1970 amb la intenció de fer la guia i marxar a Veneçuela a buscar fortuna. El descobriment de l'illa el va portar a acomiadar-se dels amics, de la ciutat, tancar la botiga de Girona i establir-se definitivament a Eivissa. Josep Buil Mayral començà a treballar en el *Diario de Ibiza* convertint-se així en el pioner de la

premsa gràfica de les Illes Pitiüses. Durant aquesta època també fou corresponsal d'Europa Press. Durant la seva estada a Eivissa Buil va poder fotografiar els nombrosos canvis d'una illa en permanent evolució.

A mitjan anys 90 va fer donació del seu arxiu personal, que repartí entre el CRDI de l'Ajuntament de Girona i l'Arxiu d'Imatge i So de l'Ajuntament d'Eivissa. A Girona es conserva el material referent a la ciutat i Catalunya, a Eivissa el referent a les Illes Pitiüses.

Mor a Eivissa el 23 de desembre de 2005.

El fons

El fons Josep Buil Mayral (1951-1975) va ingressar al CRDI de l'Arxiu Municipal de Girona a partir d'una donació del mateix fotògraf. L'ingrés es va fer en diferents fases: el més important el setembre de 1994, i posteriorment es varen fer petites donacions fins el 1997.

El fons està format per 3264 fotografies:

- 1634 en negatiu, blanc i negre, en suport plàstic majoritàriament de mig format (120mm) i en menor nombre de pas universal (135 mm)
- 727 fotografies en positiu, blanc i negre, paper, de diferents mides.
- 903 contactes corresponents a les proves de laboratori de les diferents publicacions en què va treballar.
- 72 imatges de gran format que Josep Buil Mayral va presentar a diferents concursos fotogràfics al llarg de la seva carrera professional.

Pel que fa a la temàtica, es tracta bàsicament de fotografia artística i documental de la ciutat de Girona i comarques gironines, especialment aspectes monumentals, béns mobles del patrimoni històric-artístic, celebracions religioses, obres públiques i fets d'actualitat. A destacar les fotografies fetes per la publicació de dues guies Everest dedicades a Girona i la Costa Brava. Algunes de les seves fotografies formen part d'altres fons i col·leccions ja que varen ser editades per l'editor Morente en forma de postal.

El tractament del fons

El tractament del fons s'ha portat a terme en diferents fases. En una primera fase a l'any 1994 es va intervenir per eliminar els contenidors originals i instal·lar-lo en caixes d'arxiu convencionals. També es va procedir a separar els positius del negatius i a elaborar un inventari bàsic de les imatges pels noms dels llocs.

La segona fase dels treballs, iniciada el març de 2006, s'ha centrat en el tractament documental complet del fons: s'han elaborat els treballs de classificació, catalogació i indexació i s'han digitalitzat les imatges. També s'ha instal·lat el fons en materials de protecció íntima i en caps de conservació fotogràfica.

Dins el que és una intervenció habitual en un fons, expliquem a continuació aquelles situacions que ha calgut resoldre de forma individual donades les característiques del material.

En primer lloc, i per contextualitzar el fons, s'han identificat els àmbits de producció del fotògraf. Es poden concretar en dos grans grups: la fotografia que fa referència a la seva tasca com a professional, i les imatges que formen part de la seva esfera privada.

Dins l'àmbit professional trobem la fotografia de patrimoni (patrimoni artístic i arqueològic, patrimoni arquitectònic i urbà, paisatge i reproduccions de documentació i objectes), fotografia documental (celebracions religioses, festes populars, fets d'actualitat, obres i societat i cultura), publicacions (guies i programes de fires), edicions de postals i finalment els treballs de laboratori, bàsicament contactes. Dins l'àmbit privat es trobaria la fotografia familiar (viatges i família) i la fotografia artística que també inclouria la fotografia de concurs.

Pel que fa a la identificació i datació, s'han analitzat les fons d'informació de què es disposava, tant en les fotografies originals sobre els diferents suports, com en la documentació annexa que acompanyava el fons en el moment del seu ingrés. Un percentatge alt de les imatges estan identificades, ja sigui sobre el mateix negatiu o en els contenidors originals, i en el cas dels positius, en inscripcions al revers. En els casos en què no es disposa de cap informació, la identificació s'ha pogut fer pel contingut iconogràfic, per comparació amb altres imatges de l'època o gràcies a les publicacions en les quals va treballar. Ha estat de gran ajuda el nivell d'informació proporcionat per la documentació annexa: les publicacions, retalls de premsa, entrevistes publicades amb el fotògraf i el currículum de premis i exposicions ha permès confeccionar una biografia que posada em paral·lel amb les imatges s'ha convertit en una bona eina de documentació i datació. Només un percentatge molt petit de fotos estaven datades, per tant s'han fet datacions per contingut iconogràfic i datacions comparades. S'ha pogut datar i documentar tot el fons amb més o menys precisió i per tant s'ha resolt el problema de la datació i identificació de les imatges i reportatges.

La descripció s'ha fet a tres nivells: de fons, de sèries i d'unitat documental, arribant en la majoria de casos al nivell de catàleg.

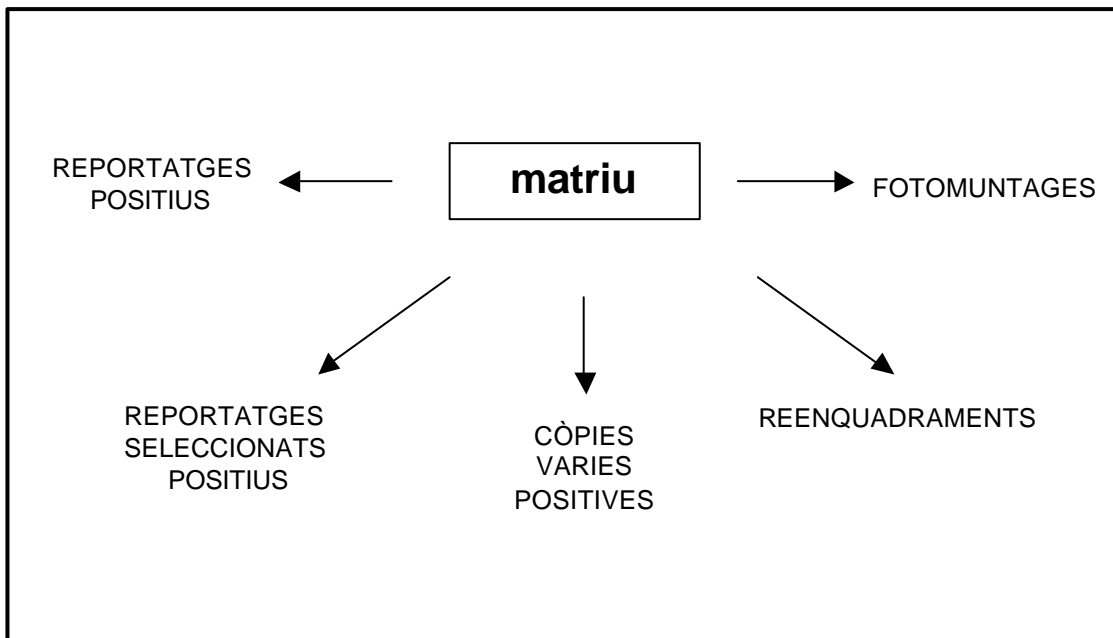
Pel que fa a la relació de les imatges amb els suports ha calgut establir una metodologia clara perquè ens hem trobat amb un ampli ventall de possibilitats, fruit de les diferents còpies que poden tenir origen en una mateixa matriu en negatiu. S'han identificat les unitats documentals i s'han descrit; posteriorment s'han vinculat tots els materials.

A partir d'una matriu en negatiu es poden trobar les següents possibilitats:

- Reportatges negatius que tenen una correspondència en positiu. És la situació més comuna.
- Reportatges negatius dels quals es fa una selecció i se n'obtenen còpies positives sense assolir un tiratge complet. Els trobem en menor nombre, però també són significatius.
- Diferents còpies en positiu: ja sigui en múltiples formats o tonalitats tenint en compte sempre l'aspecte estètic final. En aquest cas es fa palesa la feina de laboratori del fotògraf.
- Reenquadraments diversos a partir d'un mateix negatiu.
- Fotomuntatges fets a partir del treball de laboratori amb diferents fotografies del mateix fons.
- Imatges editades en format postal, algunes de les quals foren reproduïdes per l'editor Morente i que es poden trobar dins la col·lecció Josep Bronsoms del mateix CRDI,
- Publicacions: imatges destinades a ser publicades en les guies Everest.

Davant d'aquesta multiplicitat d'opcions, s'ha optat per analitzar primer els negatius, fer-ne una descripció completa i donar-los un número de registre. Posteriorment s'ha fet una relació entre aquests i els positius en totes les seves varietats, donant el mateix registre i vinculant totes les còpies sortides d'una mateixa matriu. Malgrat això en el treball final de descripció sempre s'ha tingut en compte el positiu, perquè Josep Buil

Mayral donava molta importància a la feina al laboratori, per tant és el positiu el que es considera imatge acabada.

Multiplicitat de possibilitats de còpies positives a partir d'una mateixa matriu en negatiu que pot formar part d'un reportatge

En el fons també s'han d'incloure 903 contactes de laboratori, corresponents al material de treball que Josep Buil Mayral utilitzava en els encàrrecs per a publicacions i que en cap cas es poden considerar obra final. Aquest material ha rebut un tractament diferent; s'ha donat una entrada única com a sèrie i s'ha fet una identificació conjunta a nivell de localitzacions. La major part d'aquests contactes tenen correspondència amb negatius i positius que ja tenim catalogats, però un petit nombre correspon a imatges de les quals no tenim cap altra còpia.

Respecte a la digitalització, s'ha optat per treballar sobre el negatiu en considerant-lo la matriu. També permet fer una digitalització de més qualitat. En alguns casos, com és la fotografia artística i de concurs, es fa la digitalització sobre positiu per prioritzar la imatge final. Ha estat digitalitzat el 100% del fons.

Per concloure, el tractament d'un fons com el de Josep Buil Mayral passa pel coneixement de la història de la seva formació, i sobretot per un tractament diferenciat que tingui en compte la sensibilitat artística del fotògraf que l'ha generat. Per això és molt important homogeneïtzar criteris davant les particularitats que pot presentar un fons d'aquestes característiques, tenint present que l'objectiu final es fer una descripció basada en la lògica de producció. Això explica que s'hagi centrat la feina en la identificació de les unitats documentals, deduïdes a partir de negatius, per després relacionar-ho amb la producció posterior sense obviar cap nivell d'informació d'aquest treball final.

BM0030. Anciana baixant les escales de la plaça dels Apòstols. 1956. Negatiu, còpia de treball i positiu 18x24 presentat a concurs.